

FILOLOG TALABALAR TERMINOLOGIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK JIHATLARI

Hojiyeva Minovvarxon Akramovna

Qo'qon davlat universiteti katta o'qituvchisi (PhD)

+99891204 95 57

munavvar_qdp@mail.ru

MAQOLA HAQIDA

ANNOTATSIYA

Qabul qilindi: 6-noyabr 2025-yil

Tasdiqlandi: 10-noyabr 2025-yil

Jurnal soni: 16-B

Maqola raqami: 38

DOI: <https://doi.org/10.54613/ku.v16i.1324>

KALIT SO'ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА/

KEYWORDS

kompetensiya, kompetentlik, kasbiy kompetentlik, lingvistik kompetentlik, terminologik kompetensiya, bilim, ko'nikma, malaka, ta'lim.

Maqolada hozirgi oliy ta'lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri – kasbiy hamda terminologik kompetentlikka ega mutaxassisni shakllantirish haqida fikr yuritilgan. Bo'lajak filolog mutaxassislarni tayyorlashda terminologik kompetentlikning o'rni va ahamiyati, unda kompetensiya, uning mazmun-mohiyati, kompetentlik, kasbiy kompetentlik, pedagogik jarayonda kasbiy kompetentlikning o'rni, terminologik kompetentlik kabi terminlarining qo'llanishi xususida batafsil ma'lumot berilgan. Lingvistik kompetensiya tilning asosiy va oraliq sathlari, birliklariga doir yetarli darajada bilimga ega bo'lish hamda nutq faoliyat turlariga xos malakalar, talabalarda to'g'ri talaffuz va imlo savodxonligini egallash, so'zning ma'no qirralarini anglash, nutqda o'rinli, to'g'ri qo'llash, kasbiy faoliyatiga oid adabiyotlarni o'qib tushunish, fikrini og'zaki va yozma ifodalash orqali nutqiy ko'nikma, malakalarini rivojlantirishga imkon yaratishi to'g'risidagi chet el hamda mahalliy olimlarning, tadqiqotchilarning fikrlari tahlil qilingan. Lingvistik kompetensiyaning yadrosini terminologik kompetensiya tashkil etishi, ayniqsa, bo'lajak filolog mutaxassislarda kasbiy kompetensiyaning asosi bo'lgan terminologik kompetensiyani rivojlantirish va takomillashtirish masalasiga alohida e'ribor qaratilgan.

Kirish. Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim tizimini jiddiy isloh qilish, ta'lim sifati va samaradorligini yuqori bosqichga olib chiqish, bo'lajak mutaxassislarni, jumladan, filolog mutaxassislarni kasbiy kompetensiyasi, uning tarkibini tashkil etuvchi lingvistik hamda terminologik kompetensiyani yuqori bosqichga ko'tarish, filolog talabalarda terminologik kompetentlikni rivojlantirishning zamonaviy usullarini joriy qilish asosiy vazifa hisoblanadi. Bugungi ta'lim siyosatining mazmun-mohiyati ham "Yoshlarimizni mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega bo'lib, dunyo miqyosida o'z tengdoshlariga hech qaysi sohada bo'sh kelmaydigan insonlar bo'lib kamol topish"¹ lariga, "o'zbek tili va adabiyoti o'qitishning yangi, zamonaviy metodikasini yaratish orqali til ta'limi samaradorligini oshirishga"² qaratilgan, jumladan, oliy o'quv yurtlari professor-o'qituvchilari oldiga o'z sohasini sevadigan, qadrlaydigan, bilim, malaka va ko'nikmalari hamda kasbiy layoqati yetuk kadrlarni tayyorlash vazifasini qo'yimoqda. Filolog mutaxassislarning kasbiy kompetensiyasining asosi, mag'zi lingvistik kompetensiya hisoblanadi. Shu boisdan filolog-talabalar lingvistik kompetentlikka ega bo'lmasdan yetuk mutaxassis bo'la olmaydi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. *Lingvistik kompetensiya* tilning asosiy va oraliq sathlari va birliklariga doir yetarli darajada bilimga ega bo'lish va nutq faoliyat turlariga xos malakalar (*tinglab-tushunish, gapirish, o'qish va yozish*)ni puxta egallashni nazarda tutadi³.

N.Uluqov lingvistik kompetensiyaga: "... soddaroq qilib, mutaxassis til bilimining mukammalligi va yetukligi"⁴ deya ta'rif beradi va lingvistik kompetentlik bir necha xil ko'rinishda yuzaga chiqishini quyidagidek etadi:

- 1) o'z fikrini ona tilida ravon, tushunarli, aniq va lo'nda ifodalay olish;
- 2) adabiy tilda so'zlash;
- 3) imloviy, ishoraviy va uslubiy xatolarsiz yoza olish;
- 4) davlat tilida ish hujjatlarini yurita olish;
- 5) xorijiy tillarni bilish⁵.

Lingvistik kompetensiya – talabalarning ona tilida o'z fikrini to'g'ri, hamma uchun tushunarli, aniq bayon etishi, o'zbek adabiy tili nutq me'yorlariga amal qilgan holda so'zlash, imloviy savodxonlikka ega bo'lish, mutaxassisligiga oid terminlarni to'g'ri va o'rinli qo'llay olish hisoblanadi.

Lingvistik kompetensiya – talabalarda tilshunoslikka, ya'ni fonetika, leksikologiya, so'z tarkibi, so'z yasallishi, morfologiya, sintaksis, yozuv va imlo, tinish belgilari, nutq uslublari, stilistikaga doir bilimlarni rivojlantirish hamda takomillashtirishdan iborat. Demak, tilning asosiy va oraliq sathlari: fonetika, leksika, so'z tarkibi, so'z yasallishi, morfologiya, sintaksis, uslubiyat bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni egallashi lingvistik kompetensiyaning asosini tashkil etadi.

Lingvistik kompetensiyaning shakllantirish talabalarda to'g'ri talaffuz va imlo savodxonligini egallash, so'zning ma'no qirralarini anglash va nutqda o'rinli hamda to'g'ri qo'llash, kasbiy faoliyatiga oid adabiyotlarni o'qib tushunish, fikrini og'zaki va yozma ifodalash orqali nutqiy ko'nikma, malakalarini rivojlantirishga imkon yaratadi.

A.Nurmonov va G.Ziyodullayevlar lingvistik kompetensiya o'quvchilarning orfografik, punktuatsion qoidalardan vaziyatlarda o'rinli foydalana olish malakasi va ko'nikmasini o'z ichiga olishini quyidagidek etganlar: "... lingvistik kompetensiya deganda til sistemasi haqidagi bilimlarga, lingvistik tafakkurga, yangi til vaziyatlarida bilim va ko'nikmalarni mustaqil qo'llash tajribasiga ega bo'lgan o'quvchining integral shaxsiy xislatlari tushuniladi. Boshqacha aytganda, lingvistik kompetensiya ijtimoiy hodisa va belgilar sistemasi sifatida til haqida, tilning qurilishi va funksiyalanishi haqida o'quvchilarning bilim, malakasi va ko'nikmasi hamda bulardan turli vaziyatlarda foydalanish mahorati anglashiladi"⁶. Bu, talqinlar albatta, talabalarning lingvistik kompetensiyasiga ham xosdir.

Natijalar. Lingvistik kompetentlik butunlik sifatida bir necha struktur komponentlardan tashkil topadi, eng avvalo, ona tili fani haqidagi bilim va malaka o'rtasida munosabatdan iborat. Ona tili haqidagi bilim esa o'zbek tilining funksiyasi, ona tili fanining bo'limlari, til sistemasi va uning birliklari, bu birliklarning ma'no va vazifalari, so'z turkumlari va ularning o'ziga xos xususiyatlari, gap bo'laklari va gapning ifoda maqsadiga, tuzilishiga ko'ra turlari, ularning uslubiy belgilari, imloviy xususiyatlari sistemasidan tashkil topadi. Atrof muhitni anglash, bo'layotgan voqea-hodisalarni sergaklik bilan kuzatib, ulardan kerakli xulosalarni chiqarish, har bir hodisaga ijodiy yondashgan holda, o'zining

¹ Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизنى қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – Б.146.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 20-oktabrdagi PF-6084-sonli "Mamlakatimizda o'zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – Toshkent, 2020-yil, 20-oktabr.

³ Чет тил эгаллашнинг умумевропа компетенциялари: ўрганиш, ўқитиш, баҳолаш. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги. Республика таълим маркази, 2020. – Б.9.

⁴ Улуков Н. Лингвистик компетентликни шакллантириш омиллари // Тил ва адабиёт таълими, 2018. – №6. – Б. 16.

⁵ Улуков Н. Ўша мақола, 16-б.

⁶ Нурмонов А., Зиёдуллаева Г. Ўқувчиларнинг тил компетентлигини шакллантириш ва ривожлантириш муаммолари// Маърифат, 2014, 18 июль. – Б. 9.

mustaqil fikrini erkin ayta olish lingvistik kompetensiyani mazmun-mundariyasini belgilaydi⁷.

Har bir talaba, qaysi sohani egallasin, o'z sohasining yetuk mutaxassisi bo'lishi uchun, albatta, o'z ona tilini mukammal o'rganmog'i, ona tilining qonun-qoidalarini puxta o'zlashtirmog'i va amaliyotda qo'llamog'i zarur bo'ladi.

Lingvistik kompetentlikning alohida jihati shundaki, fikrni og'zaki va yozma shaklda yetarli darajada ifodalash uchun o'z ona tilining fonetikasi va orfoepiyasi (tovush tizimi, urg'uni to'g'ri qo'llash), leksikasi (so'zlarni sinonimi, antonimi, omonimi bilan o'rganish, so'zlarning o'z va ko'chma ma'nolarini, frazeologizmlarini anglash), so'zning tarkibi (asos va qo'shimchalarni farqlash, har bir turkumga xos grammatik shakllarni va ularning vazifalarini), sintaksisi (fikrni tasdiq yoki inkor qilish shakllari, ifoda maqsadiga ko'ra darak, so'roq, buyruq gaplar)ni o'rganmasdan turib, ya'ni lingvistik kompetensiyasiz tilni egallash aslo mumkin emas. Chet tillarni o'rganish uchun ham, avvalo, o'z ona tilini puxta o'zlashtirish talab qilinadi.

Bo'lajak o'qituvchi mutaxassisligi bo'yicha chuqur, puxta bilimga ega bo'lishi, o'z ustida tinimsiz izlanishi, sohasiga oid terminlarni mukammal egallashi zarur. Shu bois ham lingvistik kompetensiyani yadrosini terminologik kompetensiya tashkil etadi. Ayniqsa, bo'lajak filolog mutaxassislarida kasbiy kompetensiyani asosi bo'lgan terminologik kompetensiyani rivojlantirish va takomillashtirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Filologik, lingvistik kompetentlikning uzviy qismi sifatida terminologik kompetentlikka ega bo'lgan talaba kelajakda o'z o'rniga ega, bilimli mutaxassis bo'lib yetishadi.

Terminologik kompetentlik – bo'lajak mutaxassisning o'rganayotgan til materiallaridan va olingan axborotlardan kasbiy faoliyatida oqilona foydalana olish, shu tilda o'z fikrini og'zaki va yozma tarzda mustaqil ifodalash, mutaxassislikka oid terminlarning ma'no-mohiyatini, muqobillari, variantlari, sinonimlari hamda tarixiy-etimologik manbalarini mukammal bilish, ularni tushunish, o'z o'rnida to'g'ri, aniq, o'rinni qo'llay bilish ko'nikma hamda malakalariga ega bo'lishi.

Mutaxassisning terminologik kompetentligi tushunchasi, uning nazariy-amaliy masalalari bo'yicha rus olimlarining izlanishlarida ham yoritilgan.

Terminologik kompetentlikni bir qator rus olimlari axborot kompetensiyani tarkibiy qismi sifatida talqin etadilar, chunki terminlarni bilish va ularni yetkazish aloqa vositasi sanaladi, deb qaraydilar (O.G.Griban⁸, O.M.Tolstix⁹)

S.X.Vishegurov¹⁰, L.B.Tkacheva¹¹lar "Terminologik kompetentlik kasbiy faoliyatining tarkibiy qismi bo'lib, fanga oid terminlarni ishlab chiqish, kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni egallashning zaruriy shartidir" deydi.

K.A.Rokityanskaya, E.Y.Mizyurova¹²: "Terminologik kompetensiya – mutaxassisning terminlarni to'g'ri qo'llash qobiliyati. Kasbiy muloqot jarayoni, kasbiy muammolarni hal qilinishi hamda zamonaviy mutaxassisning kasbiy tayyorgarligining eng muhim komponenti bu terminlarni bilish jarayonidir" – deb ta'kidlaydi.

Muhokama. Demak, terminologik kompetentlik mutaxassisning sohaga oid terminlarni to'laqonli bilishi va ularni tushunishi, aniq terminologik bilim, ko'nikma malakalariga ega bo'lishi, terminlardan og'zaki va yozma nutqda hamda faoliyatda qo'llay olishlik, bilimlarga, terminologik kompetentlikka ega bo'lgan yuqori darajadagi kasbiy mahorat tushuniladi.

Yosh mutaxassislarining raqobatbardosh, yetuk kadr bo'lib yetishishida sohaga oid terminlarning ma'no-mohiyatini tushunishi, anglashi, ularni o'z o'rnida qo'llashi, terminlarning atama, istiloh va so'zlardan farqlay olishi muhim hisoblanadi.

Terminologik kompetentlik bo'lajak pedagoglar kasbiy kompetentligining uzviy qismi sanaladi. Shu jihatdan bu

kompetensiyani shakllantirishga alohida ahamiyat qaratish maqsadga muvofiq.

Terminologik kompetensiyasiz mutaxassislik fanlarini egallash mumkin emas. Agar talaba o'rganilayotgan til tizimi haqida tasavvurga ega bo'lsa, sohaga oid terminlarning ma'nosini, qo'llanishini puxta bilsa va amalda undan foydalana olsa, terminologik kompetensiyaga ega desa bo'ladi.

Talabani terminologik kompetentligi quyidagi jihatlar bilan belgilanadi:

1. Termin va terminologiya sohalari haqida mukammal bilimga ega bo'lishi lozim.
2. Mutaxassisligiga doir terminlarning ma'nosi va izohini bilishi shart.
3. Terminlarning tarixiy-etimologik manbalarini bilishi kerak.
4. Terminlarning variantlari va o'zbekcha muqobillarini ham bilishi joiz.
5. Terminlarni ma'noviy jihatdan izohlash, dalil va misollar bilan dalillash, asoslash qobiliyatiga ega bo'lishi lozim.
6. Terminologik lug'atlardan foydalana olish malakasi va ko'nikmasiga ega bo'lmog'i shart.
7. Kasbiy faoliyatda terminlardan faol foydalana olishi ham kerak.
8. Sohaviy terminlar yuzasidan bilim berish borasida ham metodik tajribani egalashi lozim.

Terminologik kompetensiyani rivojlantirish va takomillashtirishda davlat ta'lim standarti, o'quv reja, namunaviy fan dasturi kabi o'quv me'yoriy hujjatlarda belgilangan talab va vazifalarni alohida o'rni bor.

Universitetlarning 5120100 – Filologiya va tillarni o'qitish: (o'zbek tili) ta'lim yo'nalishi bo'yicha bakalavriat bosqichi talabalarining kasbiy faoliyatiga qo'yilgan quyidagi malaka talablarida terminologik kompetensiyaga yo'naltirilgan jihatlar ham yorqin ko'rinadi:

– o'zbek tili va tarixi, ta'limoti va nazariyalari, yirik namoyandalari, tilshunoslik va adabiyotshunoslik fan sohasi sifatida shakllanishi, ushbu sohalaridagi turli maktablari, olimlarning konsepsiya va turli yondashuvlarini bilish;

– o'zbek tilshunosligi, umumiy tilshunoslik, qadimgi turkiy til, o'zbek tili tarixi, o'zbek xalq og'zaki ijodi, o'zbek adabiyoti tarixi, nazariyasi va jahon adabiyotiga oid bilimlarni egallash, til fanlari, adabiyotning dolzarb masalalarini ilg'ay olish, ilmiy faoliyatda qo'llay bilish va o'quvchilarga yetkaza olish¹³;

Shuningdek, bu fan dasturlarida ham kuzatiladi. 60230100 – Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili) ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabalariga "Tilshunoslikka kirish" fanini o'qitish uchun 30 soat ma'ruza, 44 soat seminar, 76 soat mustaqil ta'lim soatlari ajratilgan.

Kursni tugatgan talabalar: tilning ijtimoiy tabiati, til va jamiyat munosabati, til va tafakkur munosabati, lison va nutq munosabati, asosiy lisoniy munosabatlar, til birliklari va nutq birliklarining o'zaro mutanosibligi, tilning semiotik tabiati, tilning belgilar tizimi sifatidagi ta'rifi, til sathlari, lisoniy paradigma asoslari, lisoniy tasnif asoslari, tilning tarixiy taraqqiyoti va o'zgaruvchanligi, dunyo tillari va tillar tasnifi, tilshunoslikning ijtimoiy fanlar bilan bog'liqligi, tilshunoslikning tabiiy fanlar bilan bog'liqligi, qadimgi asrlar tilshunosligi, o'rta asrlar tilshunosligi, Yevropa uyg'onish davri tilshunosligi haqida tasavvurga ega bo'lishi;

– tilshunoslikning ijtimoiy va tabiiy fanlar kesimida paydo bo'lgan yangi chegaradosh fanlarni, qiyosiy-tarixiy tilshunoslik nazariyalari va metodlarini, sotsiolingvistik nazariyalar va metodlarini, struktur tilshunoslik nazariyalari va metodlarini bilish hamda ulardan foydalanish;

– tillarning tipologik tasnifini faktik material asosida yoritish, til tiplari, til tiplarining asosiy belgilarini farqlash, morfologik tasnifni agglutinativ va flektiv tillar misolida tahlil qilish, morfologik shakllarning xilma-xilligi, tillarning morfologik tipologiyasini tahlil qilish, geneologik

⁷ Собиров А. Узлуксиз таълимда тил компетенцияси // Нуқт маданияти ва ўзбек тилшунослигининг долзарб масалалари: Республика илмий-амалий анжуман материаллари. – Андижон, 2016. – Б.87.

⁸ Грбан О.Н. Сущность и структура информационной компетентности студентов педагогического вуза // Понятийный аппарат педагогики и образования: сб. науч. тр. / отв. ред. Е. В. Ткаченко, М. А. Галагузова. Вып. 7. – Екатеринбург: СВ-96, 2012. – С. 336-344.

⁹ Толстых О.М. Развитие профессионального уровня информационной компетентности будущего учителя иностранного языка в процессе подготовки в области информатики и ИКТ: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – Омск, 2006. – 181 с.

¹⁰ Вышегуров С.Х. Терминологическая компетенция как требование профессионального образования // Профессиональное образование в современном мире. – 2012. – №4(7). – С. 89-97.

¹¹ Ткачева Л. Б. Терминологические знания и профессиональная компетентность – основа инновационных технологий / Инфраструктура инновационной деятельности: сборник тезисов докладов и сообщений научно-практической конференции / отв. за вып. И. И. Иванов. – Омск: Департамент городской экономической политики Администрации города Омска, 2008. – С.49-52

¹² Рокитянская К.А., Мизорова Э.Ю. Формирование иноязычной терминологической компетенции обучающихся неязыковых специальностей // Педагогический журнал. 2022. № 1А. – С. 11-17.

¹³ Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабалари. – Тошкент, 2017. – Б. 7.

tasnifni til oilalari va til guruhlari asosida izohlash, agglutinatив tillar, flektiv tillar, qardosh tillar va qardosh bo'lmagan tillar o'rtaqidagi munosabatni yoritish, lisoniy va nutqiy birliklarning o'zaro munosabatini tahlil qilish, tilni umumiy, nutqni xususiy hodisa sifatida izohlash, til-tafakkur-nutq munosabatini mustaqil asoslash, tilshunoslikning nazariy masalalari haqida mustaqil fikr yuritish, diaxron tadqiqot metodlaridan foydalanish, sinxron tadqiqot metodlarini qo'llay olish ko'nikmalariga ega bo'lish kerak.

Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili) ta'lim yo'nalishi talabalariga 1-semestrda "O'zbek folklori" fani o'qitiladi. Mazkur fanni o'qitishdan maqsad – filolog talabalarga o'zbek xalq og'zaki ijod namunalari xalq ma'naviy hayotida muhim o'rin tutishini, unda o'zbek xalqining ijtimoiy, maishiy, madaniy hayoti o'zining badiiy ifodasini topganligi, o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalari va ularning janrlar tarkibi, o'ziga xos xususiyatlari bo'yicha ilmiy-nazariy bilimlar berishdan iborat.

Fan o'qitish natijasida talabalarda folklor janrlari, xalq og'zaki ijodi genezisi va tarixiy taraqqiyoti, janrlarning xususiyatlarini aniqlash, janrlararo munosabat mezonlarini belgilash, yozma adabiyot va folklor munosabatiga doir shakllanadigan kompetensiyalarni shakllantirish ko'zda tutiladi¹⁴.

Fanga o'quv rejada 90 soat auditoriya mashg'ulotlari, 90 soat mustaqil ta'lim uchun vaqt ajratilgan. O'quv fani dasturining ma'ruza mashg'uloti qismida mavzularga oid terminlar haqida ma'lumotlar berish, terminlarning tasnifi va ma'nosini tushuntirish belgilab qo'yilganligini ta'kidlash lozim. Ma'ruza mashg'ulotlarida o'zbek xalq og'zaki ijodiga oid terminlarning kelib chiqishi, tarixiy-etimologik manbalari, variantlari va qo'llanishi haqida ma'lumot beriladi. O'qituvchining sa'y-harakati bilan bu amaliy va seminar mashg'ulotlarida yanada mustahkamlanadi.

Filologiya va tillarni o'qitish (o'zbek tili) yo'nalishlarining 1-, 4-kurslarida o'qitiladigan "Adabiyotshunoslik nazariyasi" fanini o'qitilish

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараққиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босқичга кўтарамиз. – Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – Б.146.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 20-oktabrdagi PF-6084-sonli "Mamlakatimizda o'zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – Toshkent, 2020-yil, 20-oktabr.
3. Чет тил эгаллашнинг умумевропа компетенциялари: ўрганиш, ўқитиш, баҳолаш. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги. Республика таълим маркази, 2020. – Б.9.
4. Улуқов Н. Лингвистик компетентлиқни шакллантириш омиллари // Тил ва адабиёт таълими, 2018. – №6. – Б. 16.
5. Нурмонов А., Зиёдуллаева Г. Ўқувчиларнинг тил компетентлигини шакллантириш ва ривожлантириш муаммолари // Маърифат, 2014, 18 июль. – Б. 9.
6. Собиров А. Узлуксиз таълимда тил компетенцияси // Нутқ маданияти ва ўзбек тилшунослигининг долзарб масалалари: Республика илмий-амалий анжуман материаллари. – Андижон, 2016. – Б.87.
7. Грибан О.Н. Сущность и структура информационной компетентности студентов педагогического вуза // Понятийный аппарат педагогики и образования: сб. науч. тр. / отв. ред. Е. В. Ткаченко, М. А. Галагузова. Вып. 7. – Екатеринбург: СВ- 96, 2012. – С. 336-344.
8. Толстых О.М. Развитие профессионального уровня информационной компетентности будущего учителя иностранного

асосида talabalarda quyidagi kompetensiyalarni shakllantirish rejalashtirilgan:

adabiyotshunoslik nazariyasining tarix, falsafa, psixologiya va boshqa ijtimoiy fanlar bilan bog'liqligini, adabiyotshunoslik ilmi va adabiy jarayondagi nazariy masalalarni, badiiy asarning shakl va mazmuniga oid nazariy qarashlarni, lirikaning poetik mohiyatini, badiiy asar tili, poetik nutq va uslubiy individuallik masalalarini bilishi va ulardan foydalana olishi lozim. Shuningdek, nazariy bilim olgan bakalavr talaba adabiy manbalarga nazariy baho bera olish, badiiy asarni filologik nuqtayi nazardan talqin va tahlil etish, badiiy adabiyot va san'atning mazmun-mohiyati bo'yicha adabiy suhbatlar o'tkazish, mavjud adabiy manbalar asosida ilmiy xulosa va nazariy umumlashmalar chiqara olish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak¹⁵.

Albatta, bu vazifalari bajarish talabalarga adabiyotshunoslikka doir *adabiyot nazariyasi, adabiy jarayon, badiiy asar tili, lirika, poetik nutq // she'riy nutq, proza // nasr, adabiy tur, epik tur, lirik tur, liro epik tur, dramatik tur, adabiy tanqid, badiiylilik, obrazlilik, badiiy timsol // badiiy obraz, personaj, xarakter* kabi terminlarni o'rgatishni taqozo etadi.

Barcha fanlarda yuqoridagi kabi malaka talablarini e'tibor olgan holda, talabalarda terminologik kompetensiyani rivojlantirish va takomillashtirishga jiddiy e'tibor qaratish zarur, chunki har qanday malakaviy talab muayyan ilmiy termin bilan uzviy bog'liq.

Xulosa. Filolog mutaxassislarni terminologik kompetentligini rivojlantirishda intellekt kartalardan foydalanish samarali bo'lib, bunda bakalavriat ta'lim yo'nalishi malaka talablarini to'liq o'rganib chiqiladi, fanlararo integratsiyani ta'minlashga e'tibor qaratiladi, o'qitishning didaktik ta'minotini takomillashtiriladi. Bu, albatta, o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol ta'lim metodlari va texnologiyalaridan samarali foydalanishni ta'minlaydi.

языка в процессе подготовки в области информатики и ИКТ: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. – Омск, 2006. – 181 с.

9. Вышегуров С.Х. Терминологическая компетенция как требование профессионального образования // Профессиональное образование в современном мире. – 2012. – №4(7). – С. 89-97.

10. Ткачева Л. Б. Терминологические знания и профессиональная компетентность – основа инновационных технологий / Инфраструктура инновационной деятельности: сборник тезисов докладов и сообщений научно-практической конференции / отв. за вып. И. И. Иванов. – Омск: Департамент городской экономической политики Администрации города Омска, 2008. – С.49-52.

11. Рокитянская К.А., Мизюрова Э.Ю. Формирование иноязычной терминологической компетенции обучающихся неязыковых специальностей // Педагогический журнал. 2022. № 1А. – С. 11-17.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабалари. – Тошкент, 2017. – Б. 7.

13. O'zbek folklori. Fan dasturi. A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti. –Toshkent, 2020. – Б.5.

14. Adabiyotshunoslik nazariyasi. Fan dasturi. A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti. – Toshkent, 2020. – Б.14.

¹⁴ O'zbek folklori. Fan dasturi. A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti. –Toshkent, 2020. – Б.5.

¹⁵ Adabiyotshunoslik nazariyasi. Fan dasturi. A.Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti. –Toshkent, 2020. – Б.14.